

Research Paper

Evaluation of the impact of social capital on the development of health tourism with the mediating role of public safety feeling

Mehrdad Naserpour^a, Seyed Najmoldin Mousavi^{b,*}

^a Associate Professor, Department of Business Management, Faculty of Faculty of Management and Economics, Lorestan University, Khorram Abad, Iran

^b PhD Student, Department of Business Management, Faculty of Social Sciences, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 08 August

2022;

Accepted: 06 December

2022

Available online 10 May

2023

Keywords:

Social capital

health tourism,

sense of security

Lorestan province.

ABSTRACT

The purpose of the current research is to evaluate the impact of social capital on the development of health tourism with the mediating role of the feeling of public safety. The current research is of applied type. The research method is descriptive-analytical. The statistical population of the study includes specialists and experts in the field of health tourism in Lorestan province in the number of 62 people, and the sample number was determined by the total census method. The research tool consists of a 55-question questionnaire, which consists of 15, 15 and 25 questions in three main parts: sense of security, social capital and health tourism. The validity of the questionnaire was based on form and content, and the reliability of the whole questionnaire was confirmed based on Cronbach's alpha of 0.81. The collected data were analyzed based on structural equation analysis in PLS software. The results indicated that, in general, social capital had an effect on the development of health tourism with the mediating role of public safety feeling, and according to this, social capital had an effect on health tourism, social capital had an effect on public safety feeling, and public safety feeling had an effect on health tourism. Based on this, taking advantage of the participation of local people in the development of health tourism in Lorestan province, while creating public trust, becomes the basis for increasing social capital and ultimately security.

1. Introduction

Health tourism is considered one of the most attractive new branches of international tourism, which has grown more than other tourism sectors in recent years. The increase in the number of tourists will boost business and increase the income of companies and institutions that operate in this field. Domestic and foreign investments and people's participation as the most important factor

of social capital will play a significant role in the development of health tourism. The success and sustainable growth of tourism depends on the proper and coordinated performance of several elements and factors that are closely related. One of the most important factors is "security of tourists and tourist destinations". Today, in the world, security is considered as the most important factor in developing tourism development strategies in

*Corresponding Author.

Email Addresses: Naserpour70@gmail.com (M. Naserpour), mousavi56@yahoo.com (S. Mousavi)

To cite this article:

Naserpour, M. & Mousavi, S. (2023), Evaluation of the impact of social capital on the development of health tourism with the mediating role of public safety feeling. *Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas*, 4 (13), 207-218.

Doi:10.52547/gsma.4.1.207

the world, and it has a direct relationship with the category of tourism.

2. Methodology

The current research is of applied type. The research method is descriptive-analytical. The statistical population of the study includes specialists and experts in the field of health tourism in Lorestan province, numbering 62 people. The number of samples was determined by the total number of 62 people. The research tool consists of a 55-question questionnaire, which consists of 15, 15 and 25 questions in three main parts: sense of security, social capital and health tourism. The validity of the questionnaire was based on form and content, and the reliability was confirmed based on Cronbach's alpha of 0.81. The collected data has been analyzed based on structural equation analysis in PLS software. To analyze and measure the model of this research, data analysis using the structural equation model has been used.

3. Results

In general, the relationship between research variables is confirmed, and based on this, social capital on health tourism with an impact factor of 0.45 and T value (4.71), social capital on the feeling of public security with an impact factor of 0.46 and a value of T (4.86) and feeling of public safety have an impact on health tourism with an impact factor of 0.63 and T value (9.23). Based on this, the sense of public security has the greatest impact on health tourism with an impact factor of 0.63, and social capital has the least impact on health tourism with an impact factor of 0.45. Therefore, social capital alone has an impact on health tourism with an impact factor of 0.45, but when the mediating variable of sense of security is considered, this impact increases to 0.63, and this is a sign of the high impact of the variable. The sense of public safety is important in the development of tourism, especially health tourism. It should be mentioned that all the relationships are direct, which is clear in the explained models. Also, the GOF index of this model is 0.62, which indicates the overall desirability of the model.

4. Discussion

One of the things that should be strongly emphasized in health tourism is security, comfort,

convenience and security are very important issues that attract tourists to different parts of the world. Security and health tourism are two interdependent categories in close relationship in domestic and foreign relations. Security and health tourism in bilateral interaction can have an increasing effect on each other as well as a decreasing effect. This means that the increase (or decrease) of security will cause the prosperity (or recession) of health tourism and vice versa, so health tourism is directly related to the category of security. Creating security, facilities and providing the necessary welfare facilities and services to health tourists is one of the main duties of the governments regarding the flow of tourism, of course, for the prosperity of security, it is necessary to increase and improve the performance of social capital factors, including the willingness of the people, the luck of the officials, participation and so on. ... is. There is a defined relationship between tourism and stability and development of security, because the development of tourism infrastructure, the cooperation of cultural institutions and proper advertising, and the extensive participation of security and information institutions, simultaneously with the development of tourism, will also bring about the development of national security. And the influence of the tourism industry on the national security of a country is such that the majority of developed countries prefer to focus on the tourism industry despite having large economic resources and income. The direct presence of visitors and tourists in a country, in addition to the development of the economy and cultural exchanges, introduces that country to the world as a safe tourism hub, as far as security in the broadest sense is one of the most important issues in the demand of foreign tourists for Traveling to any other country is influential.

5. Conclusion

Based on what was investigated, it can be said that, in general, social capital has had an impact on the development of health tourism with the mediating role of the feeling of public security, and the relationship between the research variables is confirmed.

دانشگاه لرستان

شاپای الکترونیکی: ۲۳۲۵-۲۷۱۷

فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی

<http://www.gsma.lu.ac.ir>

مقاله پژوهشی

ارزیابی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه گردشگری سلامت با نقش میانجی احساس امنیت عمومی

مهرداد ناصرپور^۱؛ سید نجم الدین موسوی^{۲*}

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت بازرگانی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

^{۲*} دانشیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران.

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله:

۱۴۰۱/۰۵/۱۷

پذیرش نهایی:

۱۴۰۱/۰۹/۱۵

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۰۲/۲۰

واژگان کلیدی:

سرمایه اجتماعی

گردشگری سلامت

احساس امنیت

استان لرستان.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر ارزیابی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه گردشگری سلامت با نقش میانجی احساس امنیت عمومی می باشد. پژوهش حاضر از نوع کاربردی است. روش تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری مورد پژوهش شامل متخصصین و کارشناسان حوزه گردشگری سلامت در استان لرستان به تعداد ۶۲ نفر می باشد که تعداد نمونه به شیوه کل سرشماری به تعداد ۶۲ نفر تعیین شدند. ابزار پژوهش مشتمل بر پرسشنامه ۵۵ سوالی که در سه قسمت اصلی احساس امنیت، سرمایه اجتماعی و گردشگری سلامت به ترتیب با ۱۵، ۱۵ و ۲۵ سوال می باشد. روایی پرسشنامه به شیوه صوری و محتوایی بوده است و پایایی کل پرسشنامه نیز بر اساس آلفای کرونباخ به میزان ۰/۸۱ مورد تایید واقع شده است. داده های گردآوری شده بر اساس تحلیل معادلات ساختاری در نرم افزار پی ال اس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج بیانگر آن بود که به طور کلی سرمایه اجتماعی بر توسعه گردشگری سلامت با نقش میانجی احساس امنیت عمومی تأثیر داشته است و بر این اساس سرمایه اجتماعی بر گردشگری سلامت، سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت عمومی بوا احساس امنیت عمومی بر گردشگری سلامت تأثیر داشته است. بر این اساس بهره گیری از مشارکت مردم محلی در توسعه گردشگری سلامت در استان لرستان ضمن ایجاد اعتماد عمومی زمینه ساز افزایش سرمایه اجتماعی و در نهایت امنیت می شود.

* نویسنده مسئول:

پست الکترونیک نویسندگان: Naserpour70@gmail.com (م، ناصرپور)؛ mousavi56@yahoo.com (س، موسوی).

نحوه استنادی به مقاله:

ناصرپور، مهرداد؛ سید نجم الدین، موسوی (۱۴۰۲). ارزیابی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه گردشگری سلامت با نقش میانجی احساس امنیت عمومی. فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی.

سال چهارم، شماره ۱ (۱۳)، صص ۲۰۷-۲۱۸.

۱. مقدمه

گردشگری سلامت یکی از جذابترین شاخه‌های جدید گردشگری محسوب می‌شود که در سال‌های اخیر رشدی بیشتر از سایر بخش‌های توریسم داشته است. افزایش شمار گردشگران موجب رونق گرفتن کسب و کار و افزایش درآمد شرکت‌ها و موسساتی می‌شود که، در این عرصه فعالیت می‌کنند. توسعه گردشگری به ویژه در کشورهای کمتر توسعه یافته، عامل موثری برای مقابله با فقر است و موجب افزایش درآمد قشرهای مختلف، کاهش بیکاری و رونق اقتصادی و اجتماعی می‌شود (Hazarjaribi, 2011: 125). گردشگری سلامت از جمله مواردی است که رشد و توسعه آن زمینه‌ساز توسعه سلامت جامعه و بهبود سرمایه اجتماعی می‌شود. توجه به سلامت، از جنبه روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی در همه‌ی جوامع مورد تاکید است. بدون شک جامعه‌ای به توسعه دست خواهد یافت که اعضای آن از سلامت روحی و جسمی کافی برخوردار باشند. در این بین، مبحث گردشگری سلامت نیز مطرح می‌شود و به عنوان یکی از ابعاد گردشگری، به توسعه پایدار و پویایی اقتصاد کشور کمک می‌نماید. همچنین نیازمند تدابیر کارا در سطح ملی و شهری از قبیل امکانات اقامتی، ارتباطی، اقتصادی، گردشگری، امنیت و شرایط متناسب اجتماعی می‌باشد (Khodami, 2020: 100). لذا توجه ویژه مسئولین، سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی و مشارکت‌های مردمی به عنوان مهم‌ترین عامل سرمایه اجتماعی نقش به‌سزایی در توسعه گردشگری سلامت خواهند داشت. توریسم سلامت، صنعتی بسیار حساس است. از آن جا که سلامتی بزرگترین سرمایه هر فرد است، هیچ شکی نیست که انتخاب یک کشور مقصد به عنوان جایی که قرار است سلامت فرد را بهبود بخشد، فرآیندی بااهمیت و نیازمند بررسی شاخص‌های گوناگونی به خصوص در حوزه امنیت و اجتماعی است (Sanavi Grosian et al, 2018: 259).

توسعه پایدار از اصول و مبانی پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در جهان محسوب می‌شود و به دلیل نقشی که گردشگری می‌تواند در این زمینه به ویژه در کشورهایی مانند ایران ایفا نماید، لزوم و ضرورت توجه به گردشگری پایدار حائز اهمیت فراوان است. موفقیت و رشد پایدار گردشگری در گرو عملکرد مناسب و هماهنگ عناصر و فاکتورهای متعددی است که با هم ارتباط تنگاتنگی دارند. یکی از مهمترین این فاکتورها «امنیت گردشگران و مقصدهای گردشگری» است. امروزه در جهان امنیت به عنوان مهمترین فاکتور در تدوین استراتژی‌های توسعه گردشگری در جهان به شمار آمده و با مقوله گردشگری رابطه مستقیم دارد (Salimi Soban, 2013: 103). طبیعی است نگرانی‌های ایمنی و امنیتی، گردشگران را با خطرهای گوناگونی همراه می‌سازد (Asli and Boylu, 2009: 21) و همین امر زمینه‌ساز رکود اقتصاد و افول آن خواهد شد که در صورت توسعه امنیت، افزایش گردشگری و در نتیجه توسعه اقتصادی منطقه خواهد شد. بر این اساس گردشگری از عواملی است که باعث توسعه و رونق اقتصادی می‌شود. سرمایه‌ای که از طریق گردشگران خارجی وارد می‌شود به افزایش درآمد کشور می‌انجامد. گردشگری و امنیت دو مقوله بسیار مرتبط‌اند. بی‌توجهی به امنیت، کاهش گردشگران خارجی را در پی خواهد داشت و سرمایه اجتماعی یکی از عواملی است که باعث احساس امنیت می‌شود (Mehrnoosh et al, 2015: 525).

در این میان گردشگری با محوریت سلامت، ماهیتی پیچیده و فراتر از نیازهای اولیه و ثانویه بشری دارد. امروزه این حوزه بسیار گسترش یافته است (Naserpour, 2018: 118) و با توجه به اینکه افراد دربردارنده آن از کشورهای مختلف می‌باشند و نیازمند برخورداری از امنیت و احساس آن بوده باید به بخش امنیت عمومی توجه زیادی شود و سرمایه اجتماعی یکی از فاکتورهایی می‌باشد، که می‌تواند احساس امنیت عمومی را تقویت کرده و بر

برخوردار شده است. در زمینه توریسم درمانی و جذب گردشگران سلامت همواره باید به چهار آیتم اساسی در این زمینه توجه داشت. توانمندی‌های شاغلان حرفه پزشکی، تکنولوژی‌های روز و استانداردهای جهانی، اقتصاد درمان و هزینه‌های درمانی و مقررات داخلی کشورها از عوامل مهم گردشگری سلامت هستند (Seifollahi and Naserpour, 2022: 90). گردشگری سلامت به عنوان یکی از ابعاد گردشگری به توسعه پایدار و پویایی اقتصاد کشور کمک شایانی می‌نماید. با توجه به سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در بخش درمان، گردشگری سلامت یکی از راهبردهای اصلی در جذب سرمایه‌های خارجی و استقلال از درآمدهای نفتی است. با در نظر گرفتن هزینه کم و پردرآمد بودن این صنعت، بسیاری از کشورهای در حال توسعه، توجه خود را بر این بخش از صنعت متمرکز و برای آن برنامه‌ریزی می‌کنند (Naserpour et al, 2018: 200).

تاثیر و تاثر گردشگری سلامت، امنیت و سرمایه اجتماعی

از مهم‌ترین شاخص‌هایی که می‌تواند تاثیر بسزایی بر توسعه این نوع گردشگری داشته باشد، ایجاد امنیت و بهبود شرایط سرمایه اجتماعی می‌باشد. بنابراین گردشگری سلامت به دلیل قابلیت‌ها و مزیت‌های رقابتی آن از توجهی دو چندان برخوردار بوده و رشد شتابان را در میان سایر شکل‌های گردشگری از خود نشان می‌دهد و باید با بهره‌گیری از متغیرهای موثر به رونق آن همت گماشت که امنیت به عنوان یکی از مهم‌ترین پیش‌شرط‌ها برای ایجاد یک احساس خوب و سرمایه اجتماعی به عنوان مقدمه احساس امنیت با دارا بودن فاکتورهای انسانی موثر در برخورد متناسب با افراد باید وجود داشته باشد. این شیوه از گردشگری در حال حاضر در اکثر کشورهای دنیا معمول شده است و به عنوان یکی از ابعاد گردشگری به توسعه پایدار و پویایی اقتصاد کشورها کمک می‌نماید. در این میان کشور ایران از گذشته یکی از قطب‌های فعال گردشگری سلامت در منطقه خاورمیانه بوده است و از این طریق

این اساس بر حوزه توسعه گردشگری سلامت تاثیر بسزایی دارد. مساله اساسی پژوهش حاضر این است که در شرایط کنونی یکی از بهترین راهکارهای جذب گردشگری برای کشور ایران، به خصوص استان لرستان با توجه به نزدیکی به کشورهای عربی و دارای بودن ظرفیت‌های بسیار مناسب در زمینه گردشگری سلامت (چشمه، کوه، رودخانه، گیاه‌های درمانی و ...) به بررسی نقش احساس امنیت عمومی و نیز نقش سرمایه اجتماعی در آن پرداخته نشده است و از ظرفیت‌های این استان در این مورد بهره‌برداری نشده است. عدم توجه به این موارد به توسعه نامتناسب و پراکنش ناموزون گردشگری سلامت منجر شده و نبود مدل، راهبرد و برنامه اساسی، زمینه را برای انجام پژوهش حاضر فراهم کرده است. بر این اساس مهم‌ترین سوال پژوهش حاضر این است که آیا سرمایه اجتماعی بر توسعه گردشگری سلامت با نقش میانجی احساس امنیت عمومی اثرگذار است؟

گردشگری سلامت

سازمان جهانی گردشگری به طور خاص، گردشگری سلامت را چنین تعریف می‌کند: استفاده از خدماتی که به بهبود یا افزایش سلامتی و افزایش روحیه فرد (با استفاده از آب‌های معدنی، آب و هوا یا مداخلات پزشکی) منجر می‌شود و در مکانی خارج از محل سکونت فرد - که بیش از ۲۴ ساعت است - به طول می‌انجامد. مقوله‌ی گردشگری سلامت فراتر از گردشگری درمانی است. شعار جهانی توریسم سلامت، امکانات و خدمات در حد کشورهای جهان اول یا پیشرفته و قیمت‌ها و هزینه‌ها در حد کشورهای در حال توسعه و جهان سوم است. گسترش صنعت گردشگری علاوه بر نقش و تاثیر آن در ابراز هویت ملی، موجب ارتقای ابعاد وسیع اقتصادی از جمله ایجاد فرصت‌های شغلی، درآمدزایی، کاهش فقر و گسترش عدالت اجتماعی و رفاه در جامعه می‌شود. در میان حوزه‌های مختلف گردشگری، توریسم سلامت به دلیل قابلیت و مزیت‌های رقابتی از توجه زیادی

تجزیه و تحلیل داده‌ها بیانگر این است از بین شاخص‌های امنیت اجتماعی، شاخص امنیت بهداشت و سلامت بیشترین تاثیر را در توسعه گردشگری داشته است و شاخص امنیت ارتباطی کمترین تاثیر را دارا بوده است و در مجموع امنیت اجتماعی توانسته است باعث توسعه گردشگری در روستا گردد. (Steiner, 2016) به بررسی به وضعیت گردشگری در کشورهای عربی از جمله مصر اشاره می‌کند که با وجود جاذبه‌های گردشگری فراوان توانسته‌اند به نحو مطلوبی درآمدزایی نمایند. وی مهم‌ترین علت عدم درآمدزایی را نبود امنیت و تهدیدهای اجتماعی و روانی و عدم خدمات‌رسانی بهینه می‌داند که جهت بهبود این وضع لزوم توجه به امنیت گردشگران را ضروری دانسته است. (Barani, 2016) به بررسی حس مکان و ایجاد آرامش در تقویت توریسم درمانی اقدام کرده است که نتایج بیانگر آن بوده که یک توریست سلامت با مسافرت از محل دائم زندگی خود می‌تواند از خدمات درمانی مقصد استفاده کند تا سلامت جسمی و روحی خود را به دست بیاورد. (Abdolhosseini Khaligh and Mohamadian, 2015) در پژوهشی به بررسی رویکردی راهبردی برای توسعه پایدار توریسم سلامت با نگاهی به ظرفیت‌ها و چالش‌های موجود (مطالعه موردی: استان آذربایجان شرقی) پرداخته‌اند که نتایج بیانگر آن است که بسیاری از کشورها به گردشگری سلامت به عنوان یکی از ارکان اشتغال‌زایی و درآمدزایی ارزی می‌نگرند. بحث گردشگری سلامت را می‌توان با رویکردهای اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، آموزش پزشکی، امنیتی یا تلفیقی از این رویکردها مدنظر قرار داد. (Ahmadi and Sharbatian, 2013) به مطالعه احساس امنیت گردشگران کلانشهر مشهد پرداخته‌اند که تحلیل یافته‌ها بیانگر این است که جنسیت، سن، سطح تحصیلات و هویت (ملی - منطقه‌ای) با احساس امنیت زائران رابطه معناداری دارد، و می‌توان برای توسعه و بسترسازی عوامل جامعه‌شناختی اثرگذار بر گردشگری دینی کلانشهر مشهد راهبردها و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و اجتماعی پیشنهاد داد.

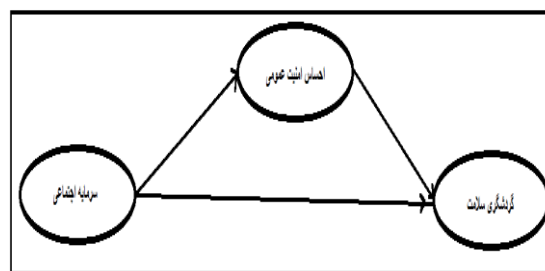
درآمدهای ارزی زیادی عاید کشور می‌شود (Anvari, 2019: 156). در زمینه پیشینه پژوهش می‌توان به موارد ذیل اشاره داشت: (Ebrahimipour and hosseinian, 2019) در پژوهشی به بررسی گردشگری سلامت در اقتصاد شهر مشهد پرداخته است و نتایج نشان داد که میزان اهمیت شاخص‌ها به شرح زیر بیان گردید: رضایت از هزینه درمان، نحوه گذراندن دوران نقاهت در مشهد، نحوه رفتار پزشک مورد نظر، که اگر این شاخص‌ها در کلانشهر مشهد پررنگ‌تر گردد می‌توان به بهبود گردشگری سلامت در این شهر کمک ویژه‌ای نمود. (Roshan, 2019) در مطالعه‌ای به شناسایی و اولویت‌بندی موانع ایجاد بازار هدف گردشگری سلامت با استفاده از روش سلسله مراتبی (AHP) مطالعه موردی استان کرمانشاه اقدام کرده‌اند که نتایج نشانگر آن بود که موانع توسعه گردشگری سلامت به ترتیب عوامل اقتصادی با ارزش ۰,۱۹۳۷۴ در رتبه اول، عوامل فرهنگی با ارزش ۰,۱۷۸۶۹ در رتبه دوم، عوامل زیربنایی با ارزش ۰,۱۶۸۴۱ در رتبه سوم، عوامل مدیریتی با ارزش ۰,۱۴۱۱۸ در رتبه چهارم، عوامل بازاریابی با ارزش ۰,۱۱۲۹۸ در رتبه پنجم، عوامل انسانی با ارزش ۰,۱۰۶۹۸ در رتبه ششم و در نهایت عوامل دولتی با ارزش ۰,۰۹۸۰۲ در رتبه آخر قرار دارند. (Anvari, 2019) در تحقیقی به بررسی نحوه اثرگذاری برنامه شهر ایمن به عنوان مبنای پایه ای در صنعت توریسم: مطالعه موردی شهر پوتراجیا پرداخت. محققین بر این باورند که بعد امنیت یکی از مسائل برجسته در بین توریست‌ها در حوزه توریسم شهری است. (Hall, 2018) به بررسی وضعیت گردشگری در کشورهای جهان سوم پرداخته است و بر لزوم توجه این دولتهای جهان سوم در جهت از بین بردن این معضله‌ها از طریق ایجاد پلیس گردشگری تاکید نموده است. (Heidari Sareban, 2018) در پژوهشی به تحلیل امنیت اجتماعی و اثرات آن در توسعه گردشگری مورد مطالعه: روستای سراب هرسم - شهرستان اسلام‌آباد غرب اقدام کرده است که نتایج حاصل از

ساختاری، مدلی آماری برای بررسی روابط خطی بین متغیرهای مکنون (مشاهده نشده) و متغیرهای آشکار (مشاهده شده) است. به عبارت دیگر، مدل‌یابی معادلات ساختاری تکنیک آماری قدرت‌مندی است که مدل اندازه‌گیری (تحلیل عاملی تأییدی) و مدل ساختاری (رگرسیون یا تحلیل مسیر) را با یک آزمون آماری همزمان ترکیب می‌کند. از طریق این فنون پژوهشگران می‌توانند ساختارهای فرضی (مدل‌ها) را رد یا انطباق آنها را با داده‌ها تأیید کنند. نرم‌افزار مورد استفاده در این تحقیق SMART-PLS می‌باشد. این نرم‌افزار مدل‌های معادلات ساختاری را که دارای چندین متغیر بوده و اثرات مستقیم، غیر مستقیم و تعاملی را شامل می‌شود، مورد تحلیل قرار می‌دهد، این نرم‌افزار برای آزمون تأثیر تعدیل‌کنندگی نرم‌افزار مناسبی است (Bagozi and Fornell, 1982: 56). Esposito Vinzi et al (2010) عنوان کردند که مدل‌های مسیر PLS در دو مرحله تخمین زده می‌شوند. مرحله اول نمره متغیرهای پنهان برای هر متغیر پنهان تخمین زده می‌شود. و در مرحله دوم نقش تعدیل‌کنندگی متغیرهای نهفته بسته به وضعیت آنها در مدل مسیر بررسی می‌گردد. با توجه به ماهیت مرحله دوم بسیاری از توصیه‌ها برای آزمون تأثیر تعدیل‌کنندگی رگرسیون چندگانه، از طریق نرم‌افزار SMART-PLS می‌باشد. در ادامه خروجی‌های حاصل از نرم‌افزار و تحلیل آنها آورده شده است.

۲.۱. معرفی محدوده مورد مطالعه

استان لرستان در غرب ایران بین ۴۶ درجه و ۵۱ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ و ۳۲ درجه و ۳۷ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۲۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوا قرار گرفته و دارای وسعتی بالغ بر ۲۸,۲۹۴ کیلومتر می‌باشد. این استان از شمال با استان‌های همدان و مرکزی، از شرق با استان اصفهان، از جنوب با استان خوزستان و از غرب با استان‌های کرمانشاه و ایلام همسایه است. همچنین از طریق باریکه‌ای در سمت جنوب شرقی

بر اساس آنچه در زمینه پیشینه پژوهش صورت گرفت می‌توان اینگونه بیان داشت که اغلب پژوهش‌های صورت گرفته تنها به بررسی یک متغیر یا نهایتاً دو متغیر مورد بررسی در پژوهش حاضر پرداخته‌اند و سایر متغیرها به صورت تجمیعی بررسی نشده است که پژوهش حاضر از این لحاظ دارای نوآوری می‌باشد و با توجه به مباحث مطرح شده، مدل مفهومی پژوهش در قالب شکل زیر قابل ارائه می‌باشد:

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

۲. روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع کاربردی است. روش تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری مورد پژوهش شامل متخصصین و کارشناسان حوزه گردشگری سلامت در استان لرستان به تعداد ۶۲ نفر می‌باشد. تعداد نمونه به شیوه کل سرشماری به تعداد ۶۲ نفر تعیین شدند. ابزار پژوهش مشتمل بر پرسشنامه ۵۵ سوالی که در سه قسمت اصلی احساس امنیت، سرمایه اجتماعی و گردشگری سلامت با ترتیب ۱۵، ۱۵ و ۲۵ سوال می‌باشد. روایی پرسشنامه به شیوه صوری و محتوایی بوده است و پایایی نیز بر اساس آلفای کرونباخ به میزان ۰/۸۱ مورد تأیید واقع شده است. داده‌های گردآوری شده بر اساس تحلیل معادلات ساختاری در نرم‌افزار پی‌ال‌اس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. برای تحلیل و سنجش مدل این تحقیق از تحلیل داده‌ها به وسیله مدل معادلات ساختاری استفاده شده است. مدل‌یابی معادلات

متغیر مکنون می‌تواند به طور میانگین بیش از نیمی از پراکندگی معرف‌هایش را تبیین کند.

در این تحقیق جهت تعیین پایایی پرسشنامه از دو معیار (ضریب آلفای کرونباخ^۴ و ضریب پایایی مرکب^۵) بر طبق نظر **Fornell and Laker (1981)** استفاده شده است. ضرایب آلفای کرونباخ تمامی متغیرها در این تحقیق، از حداقل مقدار (۰/۰۷) بیشتر است. پایایی مرکب بر خلاف آلفای کرونباخ که به طور ضمنی فرض می‌کند هر شاخص وزن یکسانی دارد، متکی بر بارهای عاملی^۶ حقیقی هر سازه است؛ و بنابراین معیار بهتری را برای پایایی ارائه می‌دهد. پایایی مرکب باید مقداری بیش از ۰/۰۷ را به دست آورد تا بیانگر ثبات درونی سازه باشد.

جدول ۱- مقادیر معیار میانگین واریانس استخراج شده مربوط به هر یک از متغیرها

متغیر	میانگین واریانس استخراج شده	پایایی مرکب	آلفای کرونباخ
گردشگری سلامت	۰/۵۳۶	۰/۹۰۹	۰/۸۹۳
سرمایه اجتماعی	۰/۷۰۰	۰/۸۳۱	۰/۷۸۹
احساس امنیت عمومی	۰/۵۳۴	۰/۷۵۸	۰/۷۰۵

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

همانطور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود مقدار AVE برای متغیرهای مکنون بالاتر از ۰/۵ است. بنابراین می‌توان گفت که روایی همگرایی مدل‌های اندازه‌گیری مطلوب می‌باشد. در جدول ۱ نتایج پایایی ابزار سنجش به‌طور کامل آورده شده است که نشان از مطلوبیت کلیه متغیرها دارد.

مدل نهایی

دارای مرز بسیار کمی با استان چهارمحال و بختیاری می‌باشد. بر اساس یافته‌های باستان‌شناسی این استان یکی از نخستین سکونتگاه‌های قدیمی بشر است و تنها استانی از ایران می‌باشد که به دلیل اهمیت تاریخی فوق‌العاده یکی از ۴ بخش اصلی موزه ملی ایران به این استان اختصاص یافته است. این استان به لحاظ اقلیم و هواشناسی یک استان چهار فصل و دارای آب و هوایی متنوع است، این تنوع از شمال به جنوب و از شرق به غرب آن کاملاً محسوس است، به نحویکه در فصل زمستان هنگامی که در شمال این استان برف و سرما در جریان است، قسمت‌های جنوبی آن دارای آب و هوایی معتدل است. همچنین استان لرستان دارای جاذبه‌های طبیعی از جمله: دریاچه، چشمه، سراب، تالاب، تفرجگاه و ایشار بوده و از سوی دیگر دارای جاذبه‌های تاریخی و مذهبی متعددی می‌باشد (General Department of Cultural Heritage, Tourism and Handicrafts of Lorestan Province, 2019).

شکل ۲: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه،

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

۳. یافته‌های پژوهش

روایی همگرا (میانگین واریانس استخراج شده)، پایایی مرکب و آلفای کرونباخ

معیار فورنل و لارکر^۱ برای این روایی بیشتر شدن میانگین واریانس‌های استخراج شده از ۰/۵ است. به این معنی که یک

1. Larcker
2. Average Variance Extracted (AVE)
3. Reliability
4. Coefficient of Cronbach's alpha

^۵ Coefficient of Composite Reliability

^۶ Loadings factors

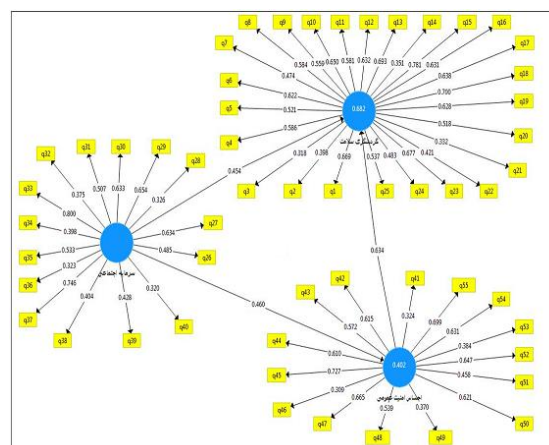
ضریب تأثیر	معناداری	مقدار T	مسیر فرضیه (مستقیم)	
۰/۴۵	۰/۰۵	۴/۷۱	سرمایه اجتماعی	<---
۰/۴۶	۰/۰۵	۴/۸۶	سرمایه اجتماعی	<---
۰/۶۳	۰/۰۵	۹/۲۳	احساس امنیت عمومی	<---

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

نتایج جدول (۲)، بیانگر آن است که به طور کلی رابطه بین متغیرهای پژوهش مورد تایید واقع می‌گردد و بر این اساس سرمایه اجتماعی بر گردشگری سلامت با ضریب تاثیر ۰/۴۵ و مقدار T (۴/۷۱)، سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت عمومی با ضریب تاثیر ۰/۴۶ و مقدار T (۴/۸۶) و احساس امنیت عمومی بر گردشگری سلامت با ضریب تاثیر ۰/۶۳ و مقدار T (۹/۲۳) تاثیر داشته است. بر این اساس احساس امنیت عمومی بر گردشگری سلامت با ضریب تاثیر ۰/۶۳ بیشترین تاثیر و سرمایه اجتماعی بر گردشگری سلامت با ضریب تاثیر ۰/۴۵ کمترین تاثیر را داشته است. بنابراین سرمایه اجتماعی ابتدا به تنهایی با ضریب تاثیر ۰/۴۵ بر گردشگری سلامت قرار می‌گیرد، این تاثیر به میزان ۰/۶۳ افزایش پیدا می‌کند و این نشان از تاثیرگذاری به نسبت عالی متغیر احساس امنیت عمومی در توسعه گردشگری و بالخص گردشگری سلامت می‌باشد. قابل ذکر است که کلیه رابطه‌ها به صورت مستقیم می‌باشد که در مدل های تبیین شده این امر به خوبی روشن است.

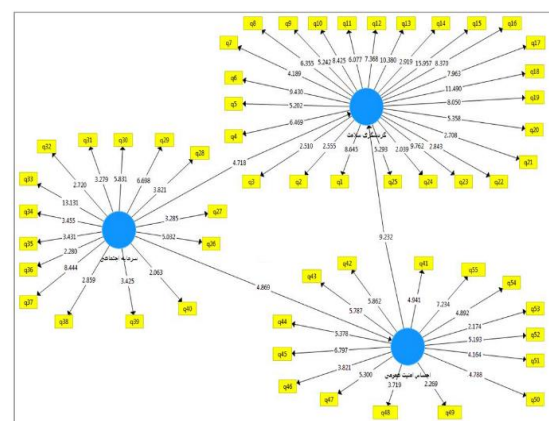
محاسبه شاخص نیکویی برازش مدل در حداقل مجذورات جزئی در مدل سازی معادلات ساختاری به کمک روش PLS بر خلاف روش کوارپانس محور شاخصی برای سنجش کلی مدل وجود ندارد. ولی شاخصی به نام نیکویی برازش (GOF) توسط

در نرم افزار SMART-PLS ارزش T، معنی دار بودن اثر متغیرها را بر هم نشان می‌دهد. اگر مقدار T بیشتر از ۱/۹۶ باشد یعنی، اثر مثبت وجود دارد و معنی دار است. اگر بین ۱/۹۶ تا ۱/۹۶- باشد اثر معناداری وجود ندارد و اگر کوچکتر از ۱/۹۶- باشد یعنی اثر منفی دارد ولی، معنادار است. و همچنین ضرایب مسیر اگر بالای ۰/۶۰ باشد بدین معناست که ارتباطی قوی میان دو متغیر وجود دارد، اگر بین ۰/۰۳ تا ۰/۰۶ باشد ارتباط متوسط و اگر زیر ۰/۰۳ باشد ارتباط ضعیفی وجود دارد (Chin, 2003: 78). لذا داده‌های بدست آمده از جدول (۲) که نشان‌دهنده تحلیل روابط بین متغیرهای تحقیق می‌باشد مطابق اشکال (۳) و (۴) بدست آمده است.

شکل ۳: ضرایب ساختاری مدل

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

شکل ۴: نتایج آزمون T

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

جدول ۲- مسیر روابط، همراه ضریب تاثیر و مقدار T

سلامت با ضریب تاثیر ۰/۶۳ و مقدار $T = ۹/۲۳$ تاثیر داشته است. بر این اساس احساس امنیت عمومی بر گردشگری سلامت با ضریب تاثیر ۰/۶۳ بیشترین تاثیر و سرمایه اجتماعی بر گردشگری سلامت با ضریب تاثیر ۰/۴۵ کمترین تاثیر را داشته است. بنابراین سرمایه اجتماعی ابتدا به تنهایی با ضریب تاثیر ۰/۴۵ بر گردشگری سلامت تاثیر داشته است، ولی زمانیکه متغیر واسطه احساس امنیت مدنظر قرار می گیرد، این تاثیر به میزان ۰/۶۳ افزایش پیدا می کند و این نشان از تاثیر گذاری به نسبت عالی متغیر احساس امنیت عمومی در توسعه گردشگری و بالاخص گردشگری سلامت می باشد.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر با نتایج تحقیق [Anvari\(2019\)](#) که در تحقیقی به بررسی نحوه ی اثر گذاری برنامه شهر ایمن به عنوان مبنای پایه ای در صنعت توریسم: مطالعه موردی شهر پورتراجیا پرداختند، همسو بوده و محققین بر این باورند که بعد امنیت یکی از مسائل برجسته در بین توریستها در حوزه توریسم شهری است. همچنین با نتایج تحقیق [Heidari Sareban et al\(2018\)](#) که در پژوهشی به تحلیل امنیت اجتماعی و اثرات آن در توسعه گردشگری مورد مطالعه: روستای سراب هرسم- شهرستان اسلام آباد غرب اقدام کرده است، همسو بوده که نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها بیانگر این است از بین شاخص های امنیت اجتماعی، شاخص امنیت بهداشت و سلامت بیشترین تاثیر را در توسعه گردشگری داشته است و شاخص امنیت ارتباطی کمترین تاثیر را دارا بوده است و در مجموع امنیت اجتماعی توانسته است باعث توسعه گردشگری در روستا گردد.

بر این اساس می توان بیان داشت که یکی از مواردی که می بایست در گردشگری سلامت قویاً مورد تأکید قرار گیرد امنیت می باشد، آسایش، راحتی و امنیت از مسائل بسیار مهمی است که گردشگران را به نقاط مختلف دنیا جلب می کند. امنیت و گردشگری سلامت دو مقوله وابسته به یکدیگر در ارتباط تنگاتنگ در مناسبات داخلی و خارجی هستند. امنیت و گردشگری سلامت در تعامل دوجانبه می توانند تأثیر افزایشی بر هم داشته باشند و هم تأثیر کاهشی. به این

[tenenhaous et al\(2005\)](#) پیشنهاد شد. این شاخص هر دو مدل اندازه گیری و ساختاری را مدنظر قرار می دهد و به عنوان معیاری برای سنجش عملکرد کلی مدل به کار می رود. حدود این شاخص بین صفر و یک قرار بوده و وتزلس و همکاران سه مقدار ۰/۲۵، ۰/۱ و ۰/۳۶ را به ترتیب به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی نمودند. این شاخص به صورت میانگین R^2 و متوسط شاخص مقادیر اشتراکی به صورت دستی محاسبه می شود:

$$GOF = \sqrt{\text{average (Comunalitie)}} * R^2$$

این شاخص مجذور ضرب دو مقدار متوسط مقادیر اشتراکی (Comunalitie) و متوسط ضریب تعیین (average R Square) است.

جدول ۳- مقادیر اشتراکی

متغیر	مقادیر اشتراکی	ضریب تعیین
گردشگری سلامت	۰/۹۱۱	۰/۶۸۲
سرمایه اجتماعی	۰/۸۲۳	$\sqrt{۰/۸۳۳ * ۰/۶۸۲} = ۰/۶۲$
احساس امنیت عمومی	۰/۷۶۵	
میانگین	۰/۸۳۳	GOF = ۰/۶۲

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

شاخص GOF این مدل، ۰/۶۲ به دست آمده است که از مطلوبیت کلی مدل حکایت دارد.

۴. بحث و نتیجه گیری

بر اساس آنچه مورد بررسی قرار گرفت می توان بیان داشت که به طور کلی سرمایه اجتماعی بر توسعه گردشگری سلامت با نقش میانجی احساس امنیت عمومی تاثیر داشته است و رابطه بین متغیرهای پژوهش مورد تایید واقع می گردد و بر این اساس سرمایه اجتماعی بر گردشگری سلامت با ضریب تاثیر ۰/۴۵ و مقدار $T = ۹/۲۳$ ، سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت عمومی با ضریب تاثیر ۰/۴۶ و مقدار $T = ۴/۸۶$ و احساس امنیت عمومی بر گردشگری

- بهره‌گیری از مشارکت مردم محلی در توسعه گردشگری سلامت در استان لرستان ضمن ایجاد اعتماد عمومی زمینه‌ساز افزایش سرمایه اجتماعی و در نهایت امنیت می‌شود؛
- افزایش تسهیلات و خدمات گردشگری بر مبنای ظرفیت‌های محیطی و دخیل نمودن مردم محلی در فرایند آن و ایمنی متناسب در فضای مراکز و سایت‌های سلامت و استفاده از امکانات گردشگری سلامت جهت رعایت حال گردشگران؛
- ارائه کلاس‌های تورگردانی و آموزشی برای مسئولین امر توسعه گردشگری سلامت و مردم محلی که خود زمینه‌ساز افزایش سرمایه اجتماعی می‌شود و عوامل درگیر آن در همه دستورات خدماتی، تسهیلاتی، رفتاری، ایمنی و شرایط و خدمات اجتماعی؛
- مجهز نمودن فضای محدوده مراکز گردشگری سلامت به تفریحات سالم و توجه به تمامی سلاقی گردشگران که خود امنیت را افزایش داده، در راستای تقویت گردشگری سلامت و بهره‌گیری از نظرات گردشگران و مردم محلی در توسعه محدوده برای تقویت شرایط سرمایه اجتماعی؛
- بهره‌گیری از ابزار نوین و نیروهای متخصص بومی در زمینه تبلیغات مناسب جهت معرفی ظرفیت‌های گردشگری سلامت و جذابیت‌های پیرامونی آنها به ویژه در زمینه شبکه‌های اجتماعی نوین؛

معنا که افزایش (یا کاهش) امنیت، باعث رونق (یا رکود) گردشگری سلامت خواهد شد و بالعکس، بنابراین گردشگری سلامت ارتباط مستقیم با مقوله امنیت دارد. ایجاد امنیت، تسهیلات و ارائه امکانات رفاهی و خدماتی لازم به گردشگران سلامت از جمله وظایف اصلی دولت‌ها نسبت به جریان گردشگری می‌باشد البته برای رونق امنیت نیازمند افزایش و بهبود عملکرد فاکتورهای سرمایه اجتماعی از جمله میزان تمایل مردم، اقبال مسئولین، مشارکت و ... می‌باشد. میان گردشگری و ثبات و توسعه امنیت، رابطه تعریف شده وجود دارد چرا که توسعه زیرساخت‌های گردشگری، همکاری دستگاه‌های فرهنگی و تبلیغات مناسب و مشارکت گسترده دستگاه‌های امنیتی و اطلاعاتی همزمان با توسعه گردشگری، توسعه امنیت ملی را نیز به همراه خواهد داشت، نقش و تأثیر صنعت جهانگردی در امنیت ملی یک کشور چنان است که اکثریت کشورهای توسعه‌یافته با وجود دارا بودن منابع کلان اقتصادی و درآمد، ترجیح می‌دهند بر روی صنعت توریسم متمرکز شوند. حضور مستقیم بازدیدکنندگان و گردشگران در یک کشور علاوه بر توسعه اقتصاد و تبادلات فرهنگی، آن کشور را به عنوان یک قطب امن گردشگری به جهانپان معرفی می‌کند تا آنجا که امنیت در معنای گسترده یکی از مهمترین مسائلی است که در میزان تقاضای گردشگران خارجی برای سفر به هر کشور دیگر تأثیرگذار است.

بر اساس نتایج به دست آمده می‌توان پیشنهادات زیر را ارائه نمود:

۵. فهرست منابع

- Asli, t. and yasin, B. (2009). Cultural comparison of tourists, safety perception in Relation satisfaction, scool of tourism and Hospitality. Management, Mugla University, turkey.
- Bagozzi, R.P. and Fornell, C. 1982. "Theoretical concepts, measurements, and meaning, A second generation of multivariate analysis, Vol. 1, Praeger, New York, NY, 24-38.
- Esposito Vinzi V., Chin W., Henseler J., Wang H. 2010. "Handbook of partial least squares: concepts, methods and Akbari, M., Houshman Chajjani, M. and Motamed, H. 2014. Branding, service quality and word of mouth in tourism: opportunities for military barracks. Tourism Management Studies, 10(31), 69-41. (In Persian)
- Anvari, A. 2019. Modernity and self-identity, Nasser moafagheyhan. Tehran. Ney publications. Tehran.

- mediating role of tourist self-concept congruence, *Tourism Management Studies*, 14(47), 65-96. (In Persian)
- Naserpour, M. 2018. Effect of knowledge management on service quality of police office with mediation of organizational unlearning. *Police knowledge of Lorestan province applied research office-lorestan police*, 6(22), 110-128. (In Persian)
- Naserpour, M., muosavi, S. N., & Sepahvand, R. 2018. Effect of non-medical Factors on Health Tourism Development. *Journal of Tourism and Development*, 7(3), 195-212. Doi: 10.22034/jtd.2018.91961.1126. (In Persian)
- Salimi Soban, M. R. 2013. Security and sustainable development of tourism (case study: Tehran). *Police Geography*, 2(8), 97-127. (In Persian)
- Sanavi Grosian, V., Mirabi, V. R., Kordloui, H. and Hasanpour, I. 2018. Identification and ranking of factors affecting the marketing of services in the field of health tourism in Mashhad city using fuzzy TOPSIS technique. *Tourism Management Studies*, 14(45), 249-269. (In Persian)
- Seifollahi, N. and Naserpour, M. 2022. The effect of cyberspace advertising on the choice of tourism destination brand (case study: Ardabil province). *Geographical studies of mountain areas*. 3 (2): 83-98. (In Persian)
- Shirmohammadi, Y. and Abedi, F. 2019. Investigating the impact of advertisements on the behavioral tendencies of tourists in social networks, *Iran Social Development Studies*, 11(42), 119-99. (In Persian)
- Steiner chariston, 2016. "Social distance, security threats and tourism volatility", university of Mainz Germany.
- applications", computational statistics handbook series (Vol. II), Springer-Verlag, Europe.
- Ghafari, M., Nematpour, M. and Ashriya, O. 2018. Investigating the role of tourism destination brand personality in matching tourist's self-image and creating the desire to visit again (case study: foreign tourists visiting Tehran's nature bridge). *Geography and Regional Planning*, 9(1), 491-506. (in Persian)
- Hall, Michael 2018. "Travel and tourism in the third world", New York; Routledge.
- Hazarjaribi, J. (2011). Feeling of social security from the perspective of tourism development, feeling of social security from the perspective of tourism development. *Environmental Geography and Planning*, 22(2), 121-143. (In Persian)
- Heydari Sarban, V., Bakhtar, S. and Khosh-Bhavaret, A. R. 2017. Analysis of social security and its effects on the development of tourism studied: Sarab Harsam village - Islamabad Gharb city. *Rural Development Strategies*, 5(3), 395-383. (In Persian)
- Hudson, S. Roth, M. S. Madden, T. J. & Hudson, R. 2015. The effects of social media on emotions 'brand relationship quality 'and word of mouth: An empirical study of music festival attendees. *Tourism Management*, 7 (47) 68-76.
- Khodami, S., Asanlo, B. and Mohammadi, M. 2020. Designing a tourist destination brand loyalty model based on the combined role of destination brand experience, destination brand personality and destination brand value from the perspective of foreign tourists. *Tourism and Development*, 9(4), 97-110. (In Persian)
- Mehrnoosh, M; Zandinaseb, M. and Bahrami, M. 2015. Modeling the relationships between social capital, security, and foreign tourism development. *Social Capital Management*, 6(4), 521-542. (In Persian)
- Mohammadian, M., Nematpour, M., Ghorbani, S. and Seidi, P. 2018. Tehran tourism destination brand personality and trust in tourism destination: with the